

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА
ТА БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

Тема: Інформаційно-аналітичне забезпечення процесу прийняття бізнес-рішень
в комерційній організації

Спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Освітня програма 6.076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Завідувач кафедри: _____ /Мельник Л.Г./

Керівник роботи: _____ /Циганенко О.В./

Виконавець: _____ /Білевська Д.А./
П.І.Б.

Група: _____
шифр

Суми 2020

РЕФЕРАТ

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 39 сторінок, 12 таблиць, список використаних джерел із 25 публікацій.

Мета роботи – визначення значущості інформаційно-аналітичного забезпечення при прийнятті бізнес-рішень у комерційній організації.

Предмет дослідження – інформаційно-аналітичне забезпечення при прийнятті бізнес-рішень.

Об'єкт дослідження – бухгалтерська (фінансова) звітність і її аналіз.

Методи дослідження – статистичний, узагальнення, індукції і дедукції, порівняльного аналізу і синтезу.

У першому розділі вивчено джерела інформації для розробки бізнес-рішень, розглянуто поняття, ролі, складу бухгалтерської (фінансової) звітності комерційного підприємства та визначено етапи і методики аналізу фінансового стану організації на підставі даних бухгалтерської (фінансової) звітності.

У другому розділі наведено загальну характеристику ПАТ «Сумиобленерго», проведено аналіз фінансового стану підприємства на підставі даних бухгалтерської (фінансової) звітності.

У третьому розділі запропоновано можливі управлінські рішення щодо поліпшення фінансового стану та фінансових результатів діяльності організації.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні документи, підручники і навчальні посібники, статті з періодичних друкованих видань, відкриті публікації з різних інтернет джерел, річна бухгалтерська звітність ПАТ «Сумиобленерго» за 2017-2019рр.

Ключові слова: КОМЕРЦІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ, БІЗНЕС-РІШЕННЯ, ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ІНФОРМАЦІЯ, ФІНАНСОВИЙ СТАН, ЗВІТНІСТЬ.

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ БІЗНЕС-РІШЕНЬ В ОРГАНІЗАЦІЇ..	6
1.1 Джерела інформації для розробки бізнес-рішень.....	6
1.2 Бухгалтерська (фінансова) звітність як основне джерело інформації про діяльність комерційної організації	9
1.3 Методи аналізу бухгалтерської (фінансової) звітності.....	12
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЙНО - АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПАТ "СУМІОБЛЕНЕРГО"	
2.1 Загальна характеристика ПАТ "СУМІОБЛЕНЕРГО".....	20
2.2 Аналіз бухгалтерської (фінансової) звітності.....	21
РОЗДІЛ 3 РОЗРОБКА БІЗНЕС-РІШЕНЬ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПАТ "СУМІОБЛЕНЕРГО".....	30
ВИСНОВКИ.....	35
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	38

ВСТУП

Інформаційне забезпечення управлінської діяльності існує на усіх суб'єктах господарювання, оскільки вони застосовують у власній діяльності інформацію, проводять процедури її збору, обробки, передачі і ін. Жоден з господарюючих суб'єктів не може функціонувати без інформаційного забезпечення, яке підвищує ефективність, швидкість і якість управлінської діяльності. У сучасних економічних умовах сформуванню правильної думки про діяльність організації і прийняти рішення відносно ефективного управління і ділової співпраці є досить складним завданням. Найбільш доступним джерелом інформації для більшості користувачів є бухгалтерська звітність. Бухгалтерська звітність є сукупністю даних, що характеризують результати фінансово-господарської діяльності організації за звітний період. Вона є засобом управління компанією і одночасно методом узагальнення і уявлення інформації про господарську діяльність. Бухгалтерська звітність несе важливу функцію економічної і фінансової інформації. Звітність відображає інформацію усіх аспектів обліку і представлена у вигляді таблиць, які зручні для повноцінного проведення аналізу. В умовах ринкової економіки бухгалтерська звітність виступає найважливішим елементом інформаційної системи і є засобом зовнішньої комунікації, який служить основою оцінки фінансового і господарського потенціалу організації. Звітність використовується в процесі розгляду і ухвалення рішень з питань інвестиційних проектів, в процесі ухвалення управлінських рішень, оцінці поточної діяльності організацій і так далі.

Актуальність теми обумовлена тим, що бухгалтерська звітність компанії на сьогодні є найважливішою складовою і є "обличчям" будь-якої фірми. Вона служить основним джерелом інформації про її фінансово-господарську діяльність комерційної організації. Для ефективного управління компанією необхідною умовою виступає проведення аналізу фінансової звітності, який дозволить дати оцінку різних показників звітності для ефективного управління.

На підставі цих показників керівники планують роботу, проводять, контроль, покращують і удосконалюють напрям своєї діяльності.

Метою роботи є визначення значущості інформаційно-аналітичного забезпечення при прийнятті бізнес-рішень у комерційній організації.

Відповідно до поставленої мети вирішуються наступні завдання:

- вивчити джерела інформації для розробки бізнес-рішень;
- розглянути поняття, ролі, складу бухгалтерської (фінансової) звітності комерційного підприємства;
- визначити етапи і методики аналізу фінансового стану організації на підставі даних бухгалтерської (фінансової) звітності;
- провести аналіз фінансового стану підприємства на підставі даних бухгалтерської (фінансової) звітності на прикладі ПАТ «Сумиобленерго»;
- запропонувати можливі управлінські рішення щодо поліпшення фінансового стану та фінансових результатів діяльності організації.

Об'єктом дослідження є бухгалтерська (фінансова) звітність ПАТ «Сумиобленерго».

Предметом дослідження є інформаційно-аналітичне забезпечення при прийнятті бізнес-рішень.

Інформаційною базою при написанні роботи послужили законодавчі та нормативні документи, підручники і навчальні посібники, статті з періодичних друкованих видань, відкриті публікації з різних інтернет джерел, річна бухгалтерська звітність ПАТ «Сумиобленерго» за 2017-2019рр.

Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ БІЗНЕС-РІШЕНЬ В ОРГАНІЗАЦІЇ

1.1 Джерела інформації для розробки бізнес-рішень

В процесі ухвалення будь-якого рішення в організації використовується необхідна для цього інформація. Точність і повнота такої інформації важлива і гарантує, що ухвалення будь-якого рішення буде обґрунтованим, таким, що враховує найбільшу можливу кількість чинників. Забезпечення доступу до інформації, яка потрібна для ефективного ухвалення бізнес-рішень, називається інформаційно-аналітичним забезпеченням. Інформаційне забезпечення бізнес-рішень може здійснюватися спеціалізованими підрозділами організації або окремо найнятих сторонніх компаній, що займаються наданням консультаційних послуг. Збір, обробка, підготовка інформації може так само бути функцією відділів організації. Інформація є фундаментом для прийняття оптимальних рішень, засобом, який дозволяє організації мати конкурентні переваги, знижувати фінансовий ризик, аналізувати стан зовнішнього і внутрішнього середовища організації, здійснювати координацію реалізації прийнятої маркетингової стратегії, а також підвищувати ефективність діяльності компанії. Зв'язок між управлінням і інформацією має досить складний характер: з одного боку, інформація відноситься до управління як "необхідний поживний засіб", який складає загальну передумову управлінського процесу, в ході якого відбувається зв'язок суб'єкта і об'єкта управління з метою ухвалення оптимального і правильного бізнес-рішення. Якщо ж подивитися з іншого боку, то можна сказати, що інформація виступає "продуктом" певного управлінського процесу, а її отримання і обробка складають органічний елемент цього процесу. [1] Інформація, – це явище підпорядковане, залежне по відношенню до управління. Керівникові будь-якої організації в системі управління доводиться мати справу з інформацією різного роду : науковою, технічною, економічною, соціологічною і так далі. Ця

інформація, у свою чергу, є формою зв'язку між тим, хто управляє, і тим, ким управляють. [11].

Отже, інформація - це нові знання, факти, впорядковані дані, відомості про певну подію, факт, явище або ситуації, які визнаються корисними для ухвалення бізнес-рішення. Існує багато різновидів інформації, яка використовується в організації при розробці бізнес-рішення. До них відносяться:

- вхідна і вихідна;
- оброблювана і необроблювана;
- текстова і графічна;
- аналітична, нормативна, статистична;
- директивна, розподільна, звітна.

За джерелами інформація ділиться на первинну і вторинну [15]. Первинна інформація утворюється в процесі виконання спеціальних обстежень (експериментів, опитувань, спостережень), направлених на вирішення певної проблеми. Вона потрібна у разі, коли недостатньо вторинній інформації. У свою чергу, вторинна інформація - це дані, що беруться з бухгалтерської і статистичної звітності, систематизованих і аналітичних узагальнень, спеціальних публікацій. В цьому випадку джерела такої інформації можна розділити на внутрішні і зовнішні. Важливим джерелом внутрішньої вторинної інформації для сучасних організацій є комп'ютерна інформаційна база. У неї включаються усі дані, що відбивають різні функції управління діяльністю організації (наприклад маркетингова і фінансова діяльність, організація виробництва, реалізація товарів, закупівлі, управління кадрами та ін.). Так само, серед джерел внутрішньої інформації необхідно відмітити ті, в яких представлена інформація є відкритою і дає характеристику організації для користувачів (її майновий, фінансовий стан). До таких відносяться бухгалтерська фінансова звітність, статистична звітність організації, акти перевірок і ревізій і т. п. [15] Для управління організацією, усіма видами її діяльності, звичайно, не можна не сказати про інформацію, що характеризує

зовнішнє середовище (це ринок, постачальники, конкуренти і т. д.). Інформація про це поступає з різних джерел, що характеризують ситуацію і події, що складаються в зовнішньому середовищі організації.

Вся інформація, незалежно від джерела отримання, може бути кількісною і якісною. У другому випадку, ця інформація представлена у вигляді думок, суджень і експертних оцінок. Кількісна ж інформація ділиться на облікову і необлікову. До першого типу джерел інформації відносять бухгалтерський облік і звітність, статистичний облік, оперативний облік і звітність, вибіркові облікові дані. До необлікових джерел інформації відносять результати внутрішньовідомчої і позавідомчої ревізії, зовнішнього і внутрішнього аудиту, результати перевірок податкової служби і ін. Також потрібний нормативний матеріал і технічна інформація. Окрім вже названих раніше видів інформації, необхідних для прийняття бізнес-рішень, в інших джерелах можна виявити інший перелік різновидів, згідно з яким усю необхідну для якісного управління комерційною організацією інформацію можна умовно розділити на наступні види : ознайомлювальна, довідкова, цільова, ситуаційна, розрахункова, облікова, контрольна, аналітична, плануюча, керівний. Ознайомлювальна інформація служить для повідомлення відомостей загального характеру. Її отримання не потребує ухвалення яких-небудь негайних бізнес-рішень. Довідкова інформація також не вимагає безпосередньої реакції менеджера, вона лише більше структурована і конкретна, порівняно з попередньою. Цільова інформація орієнтована на рішення певних управлінських завдань і вимагає відповідної реакції управлінця. Наприклад, інформація про падіння цін або про збої у подачі електроенергії. Ситуаційна інформація визначається конкретним станом, в якому діє організація. Прикладом можуть служити відомості, необхідні організації для укладення оборудки, виходу на новий ринок, підготовки до здачі річного звіту. Розрахункова інформація потрібна для здійснення певних обчислень. Наприклад, для визначення показників роботи організації, проведення кредитних операцій і т. д. Облікову інформацію потрібно для ведення обліку в організації. Вона використовується при

складанні звітів, відомостей для податкових органів і т. п. Контрольна інформація потрібна для постійного або епізодичного контролю зовнішніх підрозділів організації, наприклад дочірніх організацій, філій, а також для відстежування заходів, що проводяться, наприклад реалізації контрактів. Аналітична інформація поступає в організацію, як правило, за запитом і містить дані по аналізу фактів, що цікавлять менеджера, процесів або явищ. Прикладом служать аналітичні огляди кон'юнктури певних ринків, динаміки курсів валюти, прогнози цін і т. п. Плануюча інформація - це ці, необхідні для планування діяльності організації, наприклад, зведення по зовнішніх замовленнях, нормативні документи і т. д. [17, с.121-125].

Різних видів джерел інформації для розробки бізнес-рішень нині існує досить багато. Але одним з найосновніших і інформативних джерел для виконання аналізу фінансового стану комерційної організації і, згодом, ухвалення бізнес-рішень виступає бухгалтерська (фінансова) звітність компанії. Якість і своєчасність складання бухгалтерської звітності відбиваються на якості і своєчасності проведення аналізу фінансового стану організації, що є основним для розробки якісних і дієвих бізнес-рішень.

1.2 Бухгалтерська (фінансова) звітність як основне джерело інформації про діяльність комерційної організації

На сьогодні бухгалтерська звітність є важливим елементом інформаційної системи і виступає засобом зовнішньої комунікації, який служить основою оцінки фінансового і господарського стану і потенціалу організації, ефективності використання фінансових ресурсів і результативності її діяльності, базою для проведення різних аналітичних досліджень, подальшого планування і прогнозування. Звітність дозволяє не лише в цілому ознайомитися з організацією, але і дає узагальнені дані фінансового стану на певну звітну дату. Як правило, бухгалтерська (фінансова) звітність відбиває стан про майно організації, її зобов'язаннях і найголовніше показує фінансовий результат

компанії, виражений у вартісних показниках. Вона використовується як інформаційна база для планування, контролю і подальшої оцінки діяльності, як база для ухвалення бізнес-рішень. [23]

Основні вимоги до бухгалтерської звітності відображені у Національному положенні бухгалтерського обліку «Загальні вимоги до фінансової звітності». Воно затверджено наказом Мінфіну України від 07.02.2013 р. № 73 з урахуванням змін та доповнень, внесених наказом Мінфіну України від 20.06.2018 р. № 564.

З перелічених форм бухгалтерської (фінансової) звітності можна виділити найважливішу - це бухгалтерський баланс. Аналіз фінансового стану організацій розпочинається саме з аналізу змісту і структури бухгалтерського балансу. Ця форма призначена для відображення фінансового положення економічного суб'єкта в грошовій оцінці за станом на звітну дату. У балансі розкривається інформація про майновий стан організації, а саме: про власне майно (активах) і про джерела формування цього майна (пасивах). Майно компанії може складатися з необоротних (розділ містить інформацію про довгострокові вкладення, розмір основних засобів і наявної інтелектуальної власності) і оборотних активів (відбивають величину наявних запасів, а також грошових коштів (у вигляді грошей в касі і на розрахункових рахунках, а також заборгованості покупців)). У свою чергу, у складі пасивів виділяють 3 розділи: капітал і резерви, довгострокові зобов'язання і розділ - короткострокові зобов'язання. [17] Таким чином, бухгалтерський баланс - це основне джерело інформації про майнові запаси і платоспроможність, що важливо для потенційних кредиторів. Він є результатом роботи усього бухгалтерського відділу. У бухгалтерії баланс - це документ, який формується у кінці звітного періоду і в якому потрібне дотримання рівності між активом і пасивом. [17] Найважливішими показниками, які характеризує роботу господарського суб'єкта, є прибутки і збитки. Дані про порядок формування фінансового результату роботи містяться в звіті про фінансові результати і представляються такими показниками, як "валовий прибуток", "прибуток (збиток) від реалізації",

"прибуток (збиток) до оподаткування", "чистий прибуток (збиток) звітнього періоду". Ця форма звітності є джерелом інформації, яке потрібне для аналізу рентабельності активів організації, реалізованої продукції, визначення величини чистого прибутку, що залишається у розпорядженні організації, і інших, не менш важливих, показників. Додатки мають важливе значення для правильного розуміння і інтерпретації бухгалтерського балансу і звіту про фінансові результати. Додатки до звітності нарівні з основними звітними формами є невід'ємною частиною річної бухгалтерської звітності.

Сутність інформаційно-аналітичного забезпечення полягає в тому, що керівництво компанії або інші особи, що приймають будь-які рішення, повинні своєчасно отримувати необхідну інформацію в повному обсязі. Ця інформація обов'язково має бути достовірною і такою, що дає реальне уявлення про зовнішню і внутрішню ситуацію в організації, інакше, розроблені управлінські рішення будуть ефективні не повною мірою або зовсім неефективні.

Таким чином, управління комерційною організацією не може проводитися ефективно без достатньої оперативної, надійної, своєчасної і, найголовніше, достовірної інформації, яка має бути відображена у бухгалтерській (фінансовій) звітності компанії. Така інформація є основою управлінського процесу, і від того, наскільки вона досконала, залежить якість управління будь-яким бізнесом.

1.3 Методи аналізу бухгалтерської (фінансової) звітності

Аналіз економічної діяльності організації включає велику кількість різних видів оцінок і вимагає застосування різноманітних методів і прийомів. В процесі аналізу використовуються прийоми і технічні засоби, які дозволяють давати всебічну оцінку роботи організації за даними обліку, звітності і інших джерел інформації. Вибір конкретної методики завжди залежить від особливостей компанії, стратегії розвитку, зовнішнього середовища і тому подібне. Саме наявність галузевої специфіки робить неможливим застосування

єдиного шаблону для оцінки фінансового стану компаній, що займаються різними видами діяльності.

Основу методики аналізу бухгалтерської (фінансової) звітності складає сукупність спеціальних прийомів і методів економічного аналізу. Проте необхідно відмітити, що найбільше значення для аналітичних досліджень звітності мають наступні прийоми і методи :

- горизонтальний аналіз;
- вертикальний аналіз;
- метод порівняння;
- трендовий аналіз;
- факторний аналіз;
- аналіз фінансових коефіцієнтів [15].

Горизонтальний аналіз фінансової звітності організації спрямований на вивчення динамічних змін фінансових показників в часі. Іншими словами цей метод полягає у виявленні абсолютних і відносних змін величин різних статей бухгалтерської (фінансовою) звітності за певний період і дати їм оцінку. Процедура горизонтального аналізу закінчується формулюванням висновків відносно темпів зростання показників господарських засобів і їх джерел. Горизонтальний аналіз можна виконувати двома способами:

- базисний - коли будь-який період часу вибирається за базисний, а усі подальші періоди порівнюються з ним;
- ланцюговий - коли кожен подальший період порівнюється з попереднім.

Процес проведення горизонтального аналізу має на увазі визначення абсолютного відхилення, а також відносного приросту показника.

Ще один метод, який використовується при проведенні аналізу бухгалтерської (фінансової) звітності є метод вертикального аналізу. Мета вертикального аналізу полягає в розрахунку питомої ваги окремих показників у результаті (аналіз структури) і оцінці динаміки такої зміни (аналіз структурних зрушень). Вертикальний аналіз балансу називається ще структурним, тому що

він показує структуру кінцевих даних бухгалтерської звітності у вигляді відносних величин. При вертикальному аналізі статті звітності наводяться у відсотках до його підсумку. [15] У випадку вертикального аналізу підсумкову суму активів (якщо аналізується баланс) і виручки (при аналізі ОФР) приймають за 100%, і кожен подальшу статтю представляють у вигляді процентної частки від базового значення. Розраховується процентний показник шляхом ділення кожного рядка по аналізованому року на валюту балансу і множення на 100%. Після отримання потрібної інформації можна простежити значення в динаміці, тобто, треба використати горизонтальну методику, порівнюючи показники за декілька періодів і відстежуючи рівень змін, щоб виробити необхідні висновки. Горизонтальний і вертикальний види аналізу взаємно доповнюють один одного. Застосування сукупності цих видів аналізу дозволяє побудувати порівняльний аналітичний баланс, в якому усі показники розбиваються на три групи : показники структури балансу; показники динаміки балансу і показники структурної динаміки балансу. Порівняльний аналітичний баланс закладений в основі аналізу структури майна організації і джерел його формування.

Метод порівняння полягає в зіставленні значень окремих груп аналогічних між собою показників. В даному випадку розраховуються величини абсолютних і відносних відхилень порівнюваних показників. Такий метод припускає порівняння зведених показників звітності організації, підрозділів, а також порівняння показників цієї компанії з показниками конкурентів, з середніми по галузі. Порівняльний аналіз дозволяє проводити порівняння фактичних показників з плановими для оцінки обґрунтованості планових рішень; фактичних показників з нормативними для виявлення внутрішнього резерву виробництва; фактичних значень показників звітного періоду з аналогічними за минулі роки для цілей виявлення динаміки параметрів, що вивчаються; фактичних значень показників організації із звітними даними інших компаній. Таким чином, слід зазначити, що

порівняльний аналіз є найбільш важливим розділом аналізу показників діяльності організації. [6]

Трендовий аналіз - це порівняння позицій звітності з даними попередніх періодів і визначення тренду, тобто основній тенденції руху показника, очищеній від випадкових впливів і індивідуальних особливостей окремих періодів. Тренд - це шлях розвитку, за допомогою якого формують можливі значення показників в майбутньому, а, отже, ведеться перспективний прогностичний аналіз. Цей метод є варіантом горизонтального аналізу і носить перспективний, прогностичний характер, оскільки дозволяє на основі вивчення закономірності зміни економічного показника у минулому спрогнозувати величину показника на перспективу. Для цього розраховується рівняння регресії, де у якості змінної виступає аналізований показник, а в якості чинника, під впливом якого змінюється змінна - часовий інтервал. Рівняння регресії дає можливість побудувати лінію, що відбиває теоретичну динаміку аналізованого показника рентабельності.

Факторний аналіз дозволяє оцінити вплив окремих чинників на результативний показник як прямим методом ділення результативного показника на складові частини, так і зворотним методом, коли окремі елементи поєднують в загальний результативний показник.

Метод аналізу фінансових коефіцієнтів отримав широке застосування в аналізі бухгалтерської (фінансовою) звітності. Коефіцієнт - це результат математичного співвідношення у формі математичного дроби двох аналізованих показників. При аналізі фінансових коефіцієнтів їх значення порівнюються з базовими величинами, а також вивчається їх динаміка за звітний період і ряд суміжних звітних періодів. [10]

Використання фінансових коефіцієнтів дозволяє:

- виявити тенденції, що склалися, сильні і слабкі сторони в діяльності організації;
- зробити порівняння з аналогічними показниками споріднених підприємств;

- дати попередню оцінку діяльності організації; визначити шляхи і напрями підвищення ефективності роботи

Фінансові коефіцієнти характеризують різні сторони економічної діяльності фірми :

- платоспроможність через коефіцієнти ліквідності і платоспроможності;
- фінансову залежність або фінансову автономію через частку власного капіталу у валюті балансу;
- ділову активність через коефіцієнти оборотності активів в цілому або їх окремих елементів;
- ефективність роботи - через коефіцієнти рентабельності;
- ринкові характеристики акціонерного товариства - через норму дивіденду.

Теорія застосування коефіцієнтного аналізу дозволила виділити декілька основних підходів до його проведення.

1) Оцінка ефективності і інтенсивності використання засобів.

Оцінка ефективності і інтенсивності використання засобів включає оцінку оборотності активів і тривалості виробничо-збутового циклу. До узагальнювальних показників оцінки ефективності використання засобів організації відносять показники, які відбиті в таблиці, представленій нижче.

Таблиця 1.1 – Узагальнювальні показники оцінки ефективності використання засобів організації.[12]

Найменування показника	Значення	Методика розрахунку показника
Фондовіддача	Величина виручки від продажів, яка припадає на 1 грн. основних засобів	Виручка від продажів/ Основні засоби
Оборотність оборотних активів	Кількість оборотів, які здійснюють оборотні активи за період	Виручка від продажів / Оборотні активи
Оборотність дебіторської заборгованості	Швидкість оборотності дебіторської заборгованості	Виручка від продажу / Дебіторський заборгованість
Період оборотності дебіторської заборгованості	тривалість період між відвантаженням товару і отримання коштів	Кількість днів у періоді / оборотність дебіторської заборгованості

Продовження таблиці 1.1

Оборотність кредиторської заборгованості	Швидкість оборотності кредиторської заборгованості	Собівартість продукції / кредиторська заборгованість
Період оборотності кредиторської заборгованості	Тривалість періоду, на протязі якого рахунки кредиторів залишаються не оплаченими	Кількість днів у періоді / оборотність кредиторської заборгованості
Оборотність запасів	Швидкість оборотності запасів	Собівартість реалізованої продукції / Запаси
Період оборотності запасів	Тривалість одного обороту запасів	Кількість днів в періоді / Оборотність запасів

2) Аналіз фінансової стійкості організації.

Фінансова стійкість - це здатність суб'єкта господарювання функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у внутрішньому і зовнішньому середовищі, що гарантує його постійну платоспроможність і інвестиційну привабливість. Фінансовий стан компанії і його стійкість залежать від оптимальності структури джерел капіталу (співвідношення власних і позикових засобів) і від оптимальності структури активів підприємства, і, головне, від співвідношення основних і оборотних засобів. Тому в першу чергу необхідно проаналізувати структуру джерел підприємства, оцінити ступінь фінансової стійкості і фінансового ризику. З цією метою розраховують показники, які відображені в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2. – Показники, які використовуються для розрахунку фінансової стійкості і фінансового ризику [6]

Найменування показника	Значення	Методика розрахунку показника
Коефіцієнт фінансової автономії (незалежності)	Питома вага власного капіталу в загальній сумі пасивів Чим вище значення цього коефіцієнта, тим більше фінансово стійким, стабільним і незалежним від зовнішніх кредитів підприємство	Власний капітал / Валюта балансу
Коефіцієнт фінансової залежності	Доля позикового капіталу в загальній валюті балансу. Зростання цього показника в динаміці означає збільшення частки позикових коштів у фінансуванні підприємства	Позиковий капітал. / Валюта балансу

Продовження таблиці 1.2

Коефіцієнт покриття заборгованості власним капіталом (коефіцієнт платоспроможності)	Відношення власного капіталу до позикового капіталу	Власний капітал / Позиковий капітал
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, тобто	Власний оборотний капітал (оборотні активи – короткострокові зобов'язання) / Власний капітал

3) Аналіз фінансових результатів і рентабельності діяльності організації.

Коефіцієнтний аналіз фінансових результатів проводять за допомогою показників рентабельності. Рентабельність - відносний показник, що відображає ефективність використання ресурсів. Економічний зміст показників рентабельності полягає в розрахунку прибутку, виручки від продажів, витрат, активів, капіталу, що припадає на 1 гривню. Коефіцієнти рентабельності показують, наскільки прибуткова діяльність організації.

Таблиця 1.3. – Розрахунок показників рентабельності підприємства [3]

Найменування показника	Значення	Методика розрахунку показника
Рентабельність продажів	Величина прибутку, яку отримує організація з 1 грн. виручки. Розраховується в цілому по підприємству і окремим видам продукції	Прибуток від реалізації / Виручка від продажів
Рентабельність продукції	Величина прибутку, що припадає на 1 грн. витрат, або ефективність витрат на виробництво і реалізацію продукції. Розраховується в цілому по підприємству і окремим видам продукції	Прибуток від реалізації / Собівартість реалізованих товарів
Рентабельність активів	Величина прибутку, що припадає на 1 грн. вкладених коштів	Прибуток до оподаткування / Активи
Рентабельність власного капіталу	Величина прибутку, що припадає на 1 грн вкладених власних коштів. Значення цього показника можна порівнювати з дохідністю альтернативних джерел	Чистий прибуток / Власний капітал

4) Аналіз ліквідності і платоспроможності

Ліквідність і платоспроможність - сигнальні показники, в яких проявляється фінансовий стан організації. Ліквідність компанії - це здатність в строк і повністю розрахуватися по своїх зобов'язаннях. Платоспроможність компанії - це здатність своєчасно робити платежі за своїми терміновими зобов'язаннями. Ліквідність більше містке поняття, ніж платоспроможність. Вона характеризує як поточний стан розрахунків, так і перспективу. Підприємство може бути платоспроможним на звітну дату, але мати несприятливі можливості в майбутньому, і навпаки. Для оцінки ліквідності і платоспроможності підприємства розраховують наступні відносні показники: коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт швидкої ліквідності і коефіцієнт абсолютної ліквідності.

Таблиця 1.4. – Розрахунок відносних показників для оцінки ліквідності і платоспроможності підприємства. [8]

Найменування показника	Значення	Методика розрахунку показника
Коефіцієнт поточної ліквідності	Логіка розрахунку показника полягає в тому, що підприємство погашає короткострокові зобов'язання в основному за рахунок оборотних активів; отже, якщо поточні активи перевищують за величиною поточні зобов'язання, підприємство може розглядатися як що успішно функціонує. Значення показника може варіювати по галузях і видах діяльності, а його зростання в динаміці зазвичай розглядається як сприятлива тенденція	$\frac{\text{Оборотні активи}}{(\text{Короткострокові зобов'язання} - \text{Доходи майбутніх періодів})}$
Коефіцієнт швидкої (терміновою) ліквідності	Аналізуючи динаміку цього коефіцієнта необхідно звертати увагу на чинники, що зумовили його зміну. Так, якщо зростання коефіцієнта швидкої ліквідності пов'язане із зростанням невиправданої дебіторської заборгованості, це не характеризує діяльність підприємства з позитивного боку	$\frac{(\text{Грошові кошти} + \text{Короткострокові фінансові вкладення} + \text{Дебіторська заборгованість до 12 міс.})}{(\text{Короткострокові зобов'язання} - \text{Доходи майбутніх періодів})}$
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Показує, яка частина короткострокових зобов'язань може бути при необхідності погашена негайно	$\frac{(\text{Грошові кошти} + \text{Короткострокові фінансові вкладення})}{(\text{Короткострокові зобов'язання} - \text{Доходи майбутніх періодів})}$

Таким чином, аналіз фінансової звітності призначається для обґрунтування управлінських рішень в системі управління підприємством. Він допомагає отримати об'єктивну інформацію про реальний фінансовий стан компанії, прибутковість і ефективність її роботи. Результати фінансового аналізу безпосередньо впливають на вибір методів аналізу, прогнозування доходів і витрат підприємства. Формування єдиної системи методичних підходів щодо оцінки фінансового стану підприємства і розробка детального алгоритму їх застосування сприятиме об'єктивному визначенню статичної і потенційної можливості розвитку фінансово-господарської діяльності організацій і їх забезпеченню фінансовими ресурсами; підвищенню якості ухвалення управлінських рішень, що, у результаті, забезпечить збільшення фінансових результатів і досягнення тактичних і стратегічних цілей функціонування підприємств різних галузей економіки.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЙНО - АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПАТ "СУМІОБЛЕНЕРГО"

2.1 Загальна характеристика ПАТ "Сумиобленерго"

Публічне Акціонерне Товариство "Сумиобленерго" – одна із провідних компаній в Україні, яка здійснює розподіл електричної енергії місцевими електричними мережами.

Підприємство здійснює передачу електр енергії, технологічне приєднання споживачів до електричних мереж, обслуговування, модернізацію і реконструкцію об'єктів електрмережевого господарства, включаючи терміновий і плановий ремонт, а також оперативн-диспетчерське управління. А також організація здійснює непрфільні види діяльності, до них відносяться монтажні роботи, послуги спецтехніки. Діяльність спрямована на підвищення надійності електропостачання споживачів, збільшення пропускнуої здатності мереж, модернізацію ліній електропередач, усунення дефіциту потужності і скорочення витрат, а також отримання прибутку.

Фінансово-економічні результати ПАТ "Сумиобленерго" за 2018-2019 роки, тис.грн.

Показники	2018 рік	2019 рік
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2 871 803	1 336 846
Дохід від реалізації активної енергії	2 681 107	1 221 277
Дохід від сплати за реактивну едектроенергію	31 355	35 184
Дохід від реалізації послуг з приєднання	38 134	42 814
Дохід від реалізації інших послуг	14 607	26 476
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2 661 389	1 114 175
Адміністративні витрати	60 610	77 293
Результат реалізації товарної продукції	149 804	145 378
Інші операційні та інші доходи	95 161	48 191
Інші витрати та витрати іншої діяльності	123 712	95 059
Податок на прибуток	30 835	26 908
Фінансовий результат	90 418	71 512
Загальна рентабельність	3,18%	5,56%

2.2 Аналіз бухгалтерської (фінансової) звітності

Дослідження стану активів підприємства варто починати із проведення вертикального та горизонтального аналізу. На цій стадії аналізу формується уявлення про діяльність підприємства, виявляються зміни у складі його майна і джерелах, встановлюються взаємозв'язки різних показників.

Згідно з даними таблиці 2.1 загальна вартість майна у 2018 році зросла на 3,09%, тоді як у 2019 році зменшилась на 1,76%. Загалом зменшення валюти балансу у 2019 році оцінюється негативно, оскільки знизилась можливість для виробництва продукції. Необхідно розглянути фактори, які вплинули на зміну валюти балансу. За проведеними розрахунками, можна стверджувати, що зменшення майна спричинено скороченням вартості оборотних активів на 21,5% у 2018 році та на 27,17% у 2019 році.

Таблиця 2.1 – Аналіз складу, структури і динаміки активів ПАТ "Сумиобленерго" за 2017-2019 роки

Показники	2017 рік		2018 рік		2019 рік		Темпи приросту,%	
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%	2018-2017рр.	2019-2018 рр.
Необоротні активи	797 961	64,66	929 956	73,10	1000 377	80,05	+16,54	+7,57
Оборотні активи	436 033	35,34	342 249	26,90	249 249	19,95	-21,5	-27,17
Баланс	1233 994	100,00	1272 205	100,00	1249 626	100,00	+3,09	-1,76

Дослідимо структуру активів організації на основі коефіцієнтів постійності та мобільності, співвідношення оборотних та необоротних активів

Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів має тенденцію до зменшення. У 2018 році відбулося зменшення на 0,18 тис.грн, а в 2019 році мало місце зменшення даного показника на 0,12 тис. грн.. Це свідчить про зниження ліквідності балансу.

Таблиця 2.2 – Динаміка показників структури активів ПАТ "Сумиобленерго" за 2017-2019 роки

Показник	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Абсолютний приріст, тис.грн	
				2018-2017рр.	2019-2018 рр.
Коефіцієнт постійності	0,65	0,73	0,80	+0,08	+0,07
Коефіцієнт мобільності	0,35	0,27	0,20	-0,08	-0,07
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	0,55	0,37	0,25	-0,18	-0,12

Коефіцієнт постійності вказує нам на частку необоротних активів у майні підприємства. Як бачимо, показник змінювався, позитивним оцінюється його зростання на 0,08 тис.грн у 2018 році та 0,07 тис.грн у 2019 році., оскільки свідчить про зростання виробничого потенціалу підприємства. Оберненим показником до коефіцієнту постійності є коефіцієнт мобільності, який протягом усього періоду є доволі низьким і вказує на те, що майно підприємства може змінити структуру протягом тривалого періоду часу.

Після дослідження динаміки балансу підприємства та його структури доцільно дослідити склад кожного розділу активів.

Таблиця 2.3 – Динаміка та структура оборотних активів ПАТ "Сумиобленерго" за 2017-2019 роки

Показники	2017 рік		2018 рік		2019 рік		Темпи приросту,%	
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%	2018-2017рр.	2019-2018 рр.
Запаси	18 624	4,27	16 519	4,83	24 637	9,88	-11,3	+49,14
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	221 453	50,79	266 586	77,89	93818	37,64	+20,38	-64,8
Дебіторська заборгованість за розрахунками	76 521	17,55	32 664	9,54	70598	28,32	-57,31	+116,13

Продовження таблиці 2.3

Інша поточна дебіторська заборгованість	18 382	4,22	19 894	5,81	17 628	7,07	+8,22	-11,39
Гроші та їх еквіваленти	100710	23,06	6 497	1,89	27 244	10,93	-93,55	+319,33
Всього	436 033	100,00	342 249	100,00	249249	100,00	-21,50	-91,45

У формування оборотних активів підприємства найбільший внесок зробила дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги. Її частка у структурі на кінець досліджуваного періоду склала 37,64%. Відведення значної суми коштів у дебіторську заборгованість може призвести до фінансових ускладнень, підприємство може відчувати нестачу коштів для придбання виробничих запасів, виплати заробітної плати, розрахунків із бюджетом та постачальниками.

Що стосується динаміки дебіторської заборгованості, то відбулося її скорочення у 2019 році на 11,39% .

У 2019 році спостерігається збільшення дебіторської заборгованості на 116,13% , що оцінюється досить негативно.

Запаси на кінець 2018 року мали тенденцію до зменшення на 4,83%, але на кінець 2019 року збільшились на 49,14% , що оцінюється як позитивне явище.

Як відомо, фінансовий стан підприємства значною мірою залежить від стану грошових коштів і їх сума повинна бути такою, щоб її вистачало для покриття всіх першочергових платежів. Відповідно до нашого дослідження грошові кошти та їх еквіваленти зменшились у 2018 році на 93,55% та у 2019 році зросли на 319,33%. Це оцінюють позитивно, оскільки гроші та еквіваленти є наймобільнішими активами підприємства, тому воно не може мати труднощі із здійсненням поточних розрахунків із контрагентами на даний момент.

Інша поточна дебіторська заборгованість також виглядає неоднозначно, у 2018 році зросла на 8,22% , а у 2019 році знизилась на 11,39%, що за даних умов є позитивним і може привести до покращення платоспроможності підприємства.

Щодо необоротних активів ПАТ "Сумиобленерго", то до їх складу входять нематеріальні активи та основні засоби. Їх структурно-динамічний аналіз подано в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Динаміка складу та структури необоротних активів ПАТ "Сумиобленерго" за 2017-2019 роки

Показники	2017 рік		2018 рік		2019 рік		Темпи приросту,%	
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%	2018-2017рр.	2019-2018 рр.
Нематеріальні активи	5191	0,65	4870	0,52	2875	0,29	-6,18	-40,97
Основні засоби	792 335	99,29	920 818	99,02	995 011	99,46	+16,22	+8,06
Всього	797 961	100,00	929 956	100,00	1000 377	100,00	+16,54	+7,57

Напротязі усього досліджуваного періоду спостерігається збільшення обсягу необоротних активів. Так, обсяг основних засобів підприємства у 2018 році збільшилася на 16,22%, у 2019 році – на 8,06% і становив 995 011 тис. грн. Нематеріальні активи підприємства зменшились у 2018 році на 6,18%, і у 2019 році на 40,97%, у результаті їх вартість за підсумками періоду становить усього 2875 тис. грн.

Оцінка фінансової стійкості

Завданням фінансової стійкості виступає оцінка ступеня незалежності підприємства від позикових джерел фінансування. Показники фінансової стійкості, які відображені в таблиці 2.5, разом з показниками ліквідності характеризують надійність організації. Якщо втрачена фінансова стійкість, то ймовірність банкрутства висока і організація є фінансово неспроможною.

Коефіцієнт автономії організації станом на 31.12.2019 склав 0,8. Даний коефіцієнт характеризує ступінь залежності організації від позикового капіталу. Отримане значення говорить про занадто обережне ставлення ПАТ "Сумиобленерго" до залучення позикових коштів (власний капітал становить 80% в загальному капіталі організації). Протягом аналізованого періоду коефіцієнт автономії незначно знизився, але, незважаючи на це, варто

значити, що за весь аналізований період коефіцієнт відповідав нормальному значенню по галузі. Це говорить про фінансову незалежність організації.

Коефіцієнт фінансового левериджу показує, скільки позикових коштів організація залучила на 1 гривню власних вкладених коштів. Отже, в даному випадку в 2019 році 0,24 частина позикових коштів підприємство залучило на 1 гривню власних вкладених коштів, що відповідає нормативу.

Таблиця 2.5 – Основні показники фінансової стійкості організації

Показник	Значення показника			Зміна	Характеристика показника і його нормативне значення
	2017	2018	2019		
Коефіцієнт автономії	0,73	0,75	0,81	+0,08	Відношення власного капіталу до суми балансу, нормативне значення >0,5
Коефіцієнт фінансового левериджу	0,23	0,22	0,24	+0,01	Відношення позикового капіталу до власного. Значення для даної галузі 1 і менше
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	0,76	0,88	0,73	-0,03	Відношення власних оборотних засобів до оборотних активів. Нормативне значення >0,1
Коефіцієнт покриття інвестицій	0,96	0,95	0,97	+0,01	Відношення власного капіталу і довгострокових зобов'язань до загальної суми капіталу
Коефіцієнт мобільності майна	0,12	0,41	0,24	+0,12	Відношення оборотних коштів до вартості всього майна.
Коефіцієнт короткострокової заборгованості	0,16	0,25	0,32	+0,16	Відношення короткострокової заборгованості до загальної суми заборгованості

На останній день періоду, що аналізується (31.12.2019) коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами склав 0,73. Станом на 31.12.2019 значення коефіцієнта можна характеризувати як дуже хороше, незважаючи на те, за аналізований період значення коефіцієнта забезпеченості власними оборотними засобами знизилася, коефіцієнт відповідав нормі. Це означає, що компанія буде функціонувати навіть за умови одночасного погашення своїх зобов'язань перед постачальниками в повному обсязі.

Коефіцієнт покриття інвестицій - це фінансовий коефіцієнт, який показує, яка частина активів організації фінансується за рахунок стійких джерел:

власних коштів і довгострокових пасивів. Коефіцієнт за весь аналізований період виріс. Значення коефіцієнта на останній день періоду, що аналізується (31.12.2019) повністю відповідає нормативному значенню і близько до 1. Це говорить про повне покриття довгострокових вкладень в діяльність підприємства власними коштами і позиченими коштами з тривалим терміном повернення.

Коефіцієнт мобільності майна за весь період збільшився в 2 рази, але в 2019 році в порівнянні з 2018 роком показник знизився. Коефіцієнт відображає частку коштів, призначену для погашення боргів. Чим він вищий, тим легше буде розраховатися з кредиторами.

Коефіцієнт короткострокової заборгованості показує частку короткострокових зобов'язань організації в загальній сумі зовнішніх зобов'язань. За показником видно, що на 31.12.2019 частка короткострокової заборгованості становить одну третину, а довгострокової заборгованості – відповідно, дві третини. При цьому за аналізований період (з 31 грудня 2017 по 31 грудня 2019 р.) частка короткострокової заборгованості збільшилася, а збільшення коефіцієнта підвищує залежність організації від короткострокових зобов'язань і вимагає збільшення ліквідності активів для забезпечення платоспроможності і фінансової стійкості.

Таким чином, в цілому, фінансова стійкість ПАТ "Сумиобленерго" за оцінкою показників фінансової стійкості характеризується позитивно.

Аналіз ліквідності, платоспроможності

Дослідження проблеми платоспроможності організації показує, що заборгованість господарюючих суб'єктів - явище, яке супроводжує ринкові перетворення. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває питання аналізу платоспроможності. Його основна мета - визначити можливі причини втрати платоспроможності і знайти шляхи її відновлення. При оцінці платоспроможності і ліквідності компанії відбувається аналіз її здатності вчасно розраховуватися за всіма своїми зобов'язаннями (платоспроможність),

так і її можливості з погашення короткострокових зобов'язань і здійснення непередбачених видатків (ліквідність).

Аналіз ліквідності балансу виражається в порівнянні коштів по активу, згрупованих за ступенем зменшення ліквідності, з короткостроковими зобов'язаннями по пасиву, які групуються за ступенем зростання термінів їх погашення. [36]

Для того, щоб визначити ступінь ліквідності балансу необхідно зіставити підсумки по кожній групі активів і пасивів. Ідеальним вважається ліквідність, при якій виконуються наступні умови:

$$A1 > P1$$

$$A2 > P2$$

$$A3 > P3$$

$$A4 < P4$$

Таблиця 2.6 – Структура активів і пасивів ПАТ "Сумиобленерго" за ступенем ліквідності за 2018-2019 роки

Актив	2018 рік	2019 рік	Пасив	2018 рік	2019 рік
A1	787 227	511 835	P1	21 913	27 624
A2	479 208	246 389	P2	120 958	174 592
A3	180	1 266	P3	429 422	429 592
A4	1 801 974	2 426 128	P4	2 496 296	2 553 810
Баланс			Баланс		

Таким чином, в 2018 році високоліквідні активи покривають найбільш термінові зобов'язання організації. Відповідно до принципів оптимальної структури активів за ступенем ліквідності, короткострокової дебіторської заборгованості повинно бути досить для покриття середньострокових зобов'язань (короткострокової заборгованості за мінусом поточної кредиторської заборгованості). В даному випадку у організації досить швидко реалізуємих активів для повного погашення середньострокових зобов'язань.

З чотирьох співвідношень, що характеризують співвідношення активів за ступенем ліквідності і зобов'язань за строком погашення в 2019 році, виконується три. Організація здатна погасити найбільш термінові зобов'язання

за рахунок високоліквідних активів (грошових коштів і короткострокових фінансових вкладень), яких більше в 18,5 рази. Відповідно до принципів оптимальної структури активів за ступенем ліквідності, короткострокової дебіторської заборгованості повинно бути досить для покриття середньострокових зобов'язань (короткострокової заборгованості за мінусом поточної кредиторської заборгованості). В даному випадку це співвідношення виконується - у організації досить короткострокової дебіторської заборгованості для погашення середньострокових зобов'язань (більше на 41,1%).

Крім того, для аналізу ліквідності потрібно розрахувати кілька фінансових коефіцієнтів. В економічній літературі різних авторів оцінка платоспроможності підприємства проводиться із застосуванням коефіцієнтів абсолютної ліквідності, термінової (або критичної) ліквідності і поточної ліквідності.

Таблиця 2.7 – Розрахунок коефіцієнтів ліквідності

Показник	Значення показника			Зміна	Характеристика показника і його нормативне значення
	2017	2018	2019		
1. Коефіцієнт поточної (загальної) ліквідності	4,24	8,86	3,75	-0,78	Відношення поточних активів до короткострокових зобов'язань. Нормальне значення: 2 і більше.
2. Коефіцієнт швидкої (проміжної) ліквідності	4,28	8,86	3,74	-0,49	відношення ліквідних активів до короткострокових зобов'язаннями. Нормальне значення: 1 і більше.
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	3,32	5,51	2,53	-0,79	Відношення високоліквідних активів до короткостроковим зобов'язаннями. Нормальне значення: 0,2 і більше.

На останній день аналізованого періоду при нормі 2 і більше коефіцієнт поточної (загальної) ліквідності має значення 3,75. Незважаючи на це, слід зазначити, що протягом періоду (з 31 грудня 2017 по 31 грудня 2019 г.) коефіцієнт знизився на -0,78. Коефіцієнт відображає, що компанія здатна погашати поточні (короткострокові) зобов'язання за рахунок тільки оборотних

активів. У 2018 році значення виявилось значно більше 3, що може свідчити про нераціональну структуру капіталу.

Значення коефіцієнта швидкої (проміжної) ліквідності у всіх випадках також відповідає нормі. Це означає, що у ПАТ "Сумиобленерго" достатньо активів, які можна в короткі терміни перевести в грошові кошти і погасити короткострокову кредиторську заборгованість.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності за весь аналізований період значно перевищує норму, і свідчить про те, що структура капіталу незовсім раціональна: занадто висока частка непрацюючих активів у вигляді готівки і коштів на рахунках. У зв'язку з цим необхідний додатковий аналіз використання капіталу організації. У той же час протягом аналізованого періоду коефіцієнт абсолютної ліквідності знизився в 2019 році на 2,98 в порівнянні з 2018 роком.

За результатами аналізу ліквідності балансу можна зробити загальний висновок: підприємство платоспроможне на дату складання балансу, всі показники ліквідності відповідають нормативним значенням, проте ситуація є нестабільною в прогнозі на найближче майбутнє, в якому підприємство може втратити здатність своєчасно розраховуватися за своїми зобов'язаннями. Це може бути викликано: невиконанням плану прибутку, як результат недолік власних оборотних коштів; неправильне використання оборотного капіталу; відволікання коштів в дебіторську заборгованість.

РОЗДІЛ 3 РОЗРОБКА БІЗНЕС-РІШЕНЬ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПАТ "СУМІОБЛЕНЕРГО"

На основі бухгалтерської (фінансової) звітності, був проведений аналіз фінансового стану та фінансових результатів діяльності ПАТ "Сумиобленерго", за результатами якого виділені і згруповані за якісною ознакою основні показники фінансового стану та результатів діяльності ПАТ "Сумиобленерго" за три роки.

Під час аналізу були отримані наступні показники, які мають виключно позитивні значення:

- чисті активи перевищують статутний капітал, при цьому протягом аналізованого періоду спостерігалось збільшення чистих активів;

- по станом на 31.12.2019 коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами демонструє цілком відповідне нормальному значення - 0,73;

- коефіцієнти поточної (загальної) ліквідності, швидкої ліквідності та абсолютної ліквідності повністю відповідає нормативному значенню;

- коефіцієнт покриття інвестицій має позитивне значення (частка власного капіталу і довгострокових зобов'язань становить 97% від загального капіталу організації);

Показники фінансового стану та результатів діяльності ПАТ "Сумиобленерго", мають такі значення:

- частка власного капіталу невиправдано висока;

- чистий прибуток складає суттєвий відсоток від сукупної вартості активів організації;

- зміна власного капіталу практично дорівнює загальній зміні активів організації;

- прийнятне співвідношення активів за ступенем ліквідності і зобов'язань по терміну погашення;

- прибуток від фінансово-господарської діяльності за останній рік склав 1 336 846 тис.грн.

Таким чином, на підставі якісної оцінки показників на кінець аналізованого періоду, а також їх динаміки протягом періоду можна відзначити, що ПАТ "Сумиобленерго" має позитивне фінансове становище. Організація здатна відповідати за своїми зобов'язаннями в короткостроковій перспективі, і відноситься до категорії позичальників, для яких ймовірність отримання кредитних ресурсів досить висока (висока кредитоспроможність).

Незважаючи на значну кількість позитивних моментів в роботі організації, необхідно так само відзначити проблеми і труднощі в управлінні фінансовим становищем компанії. Аналіз звітності виявив такі негативні показники, що характеризують результати діяльності ПАТ "Сумиобленерго":

Зниження частки оборотних активів в 2019 році в порівнянні з 2018р., є не дуже хорошим показником, так як при його зменшенні знижується інвестиційна привабливість компанії. Зменшення оборотних активів різко підвищує ризики компанії. З одного боку, при зростанні чистої виручки цей факт може бути виправданий, але в принципі він не говорить про цільовий розвиток.

Частка необоротних активів значно більше частки оборотних. Розвиток такого дисбалансу серйозно схильне стагнації внаслідок політичних, економічних і юридичних чинників.

У загальному випадку підвищення рівня запасів (в даному випадку різкий стрибок) позитивно впливає на безперервність виробничого і збутового процесу. Але проблемою може бути надмірне накопичення запасів, яке веде до залучення додаткових позикових коштів

Величина дебіторської заборгованості в 2019 р. перевищує величину кредиторської заборгованості, що свідчить про відволікання коштів з обороту, а це тягне за собою ризик необхідності залучення кредитів і позик при нестачі коштів для забезпечення діяльності господарюючого суб'єкта. Кредити банків або позики можуть бути дорогими, що негативно можуть вплинути на фінансовий стан підприємства. При значній питомій вазі дебіторської

заборгованості гроші підприємства «заморожуються» в дебіторських боргах. В результаті знижуються показники ліквідності і оборотності коштів.

Внаслідок аналізу співвідношення активів за ступенем ліквідності і зобов'язань за строком погашення було виявлено, що третя нерівність не задовольняє умові $A3 > ПЗ$. Це говорить про те, що організація не може в короткостроковій перспективі (до року) за допомогою активів з низькою ліквідністю відшкодувати пасиви з низькою терміновістю.

Коефіцієнт короткострокової заборгованості зростає з плином часу, а це є негативною тенденцією, яка може позначитися на фінансовій стабільності організації.

На підставі виявлених проблем керівництву організації необхідно розглянути можливі шляхи щодо поліпшення фінансового стану в аспекті фінансової стійкості організації.

1) Для того щоб бухгалтерський баланс був абсолютно ліквідним, підприємству необхідно працювати над розрахунками з дебіторами, для скорочення дебіторської заборгованості. Може бути розроблений і встановлений норматив дебіторської заборгованості, виходячи з якого, буде визначатися нормативна дебіторська заборгованість на перше число звітного періоду. Зниження дебіторської заборгованості можливо за рахунок:

- її продажу зацікавленим особам;
- передачі прав на дебіторську заборгованість кредиторам;
- обміну дебіторської заборгованості на запаси матеріалів, товарів, основні засоби.

Необхідно систематично контролювати співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості.

2) Через надмірне накопичення запасів необхідно звернути увагу на нерациональну закупівлю запасів сировини і матеріалів, що негативно впливає на діяльність підприємства. Необхідно періодично проводити ревізію основних засобів і матеріалів (на предмет аналізу ступеня їх необхідності в організації).

3) Підвищення частки оборотних активів можливо за допомогою прискорення оборотності мобільних активів, яке зводиться до скорочення періоду присутності оборотних коштів в кожному виробничому циклі. Прискорення обороту коштів означає зменшення потреби в матеріальних і фінансових ресурсах, що сприяють зменшенню витрат на виробництво, і в кінцевому рахунку дозволяють збільшити віддачу коштів і рентабельність виробництва.

4) При сплаті кредиторської заборгованості необхідно в першу чергу погашати ті борги, на які можуть бути накладені штрафні санкції, пені, неустойки, а саме борги по податках до бюджету і державні позабюджетні фонди. З постачальниками та підрядниками необхідно домовитися про відстрочення платежу.

5) Щоб оптимізувати поточну ліквідність, можна поступити наступним чином:

а) домогтися підвищення прибутковості діяльності і збільшення частки прибутку, яка знаходиться в розпорядженні підприємства (скорочення частки прибутку, що спрямовується на невиробничі цілі, виплати дивідендів).

б) інвестиційні вкладення (будівництво, реконструкція, придбання обладнання) перевищать фінансові можливості компанії, а саме суму власних коштів і залучених довгострокових кредитів. Тут йдеться про підвищення поточної платоспроможності за рахунок скорочення інвестиційних проектів, які фінансуються за рахунок позикового капіталу, в основному короткострокового

б) Причинами зниження рентабельності активів можуть бути:

- падіння обсягів продажів;
- збільшення величини активів;
- зростання витратного циклу.

Для того, щоб знизити величину активів потрібно зменшити або оборотні кошти, або постійні активи. Це можна зробити шляхом продажу або списання невикористаного або обладнання, що рідко використовується (необоротних

активів); зниження запасів сировини, матеріалів, незавершеного виробництва, запасів готової продукції; зменшення дебіторської заборгованості.

7. Для збільшення рентабельності продажів можливо виконати такі дії:

- зниження собівартості;
- підвищення обсягу реалізації;
- управління ціноутворенням;
- грамотної маркетингової стратегії;
- інших заходів, що дозволяють підвищити обсяг реалізації, знизити витрати на виробництво і реалізацію.

ВИСНОВКИ

Видів джерел інформації для розробки бізнес-рішень в даний час існує дуже багато. Одним з основних і інформативних джерел для виконання аналізу фінансового стану комерційної організації і, згодом, прийняття бізнес-рішень виступає бухгалтерська (фінансова) звітність. Якість і своєчасність складання бухгалтерської звітності відображаються на якості та своєчасності проведення аналізу фінансового стану організації, що є основним для розробки якісних і дієвих бізнес-рішень.

Бухгалтерська (фінансова) звітність організації є одним з найважливіших інструментів управління, що містить найбільш достовірну інформацію, необхідну для прийняття бізнес-рішень. Це основа об'єктивної оцінки господарської діяльності підприємства, база для поточного і перспективного планування.

Бухгалтерська (фінансова) звітність, як правило, містить відомості про майно компанії, її зобов'язання і найголовніше фінансовий результат, виражених у вартісних показниках, і складає звітність на підставі даних бухгалтерського обліку.

Для ефективного управління будь-якою організацією важливе значення має не тільки сам факт наявності необхідної інформації, а, звичайно, вміння грамотно користуватися і інтерпретувати цю інформацію. Необхідно вміти відповідним чином обробити отриману інформацію, зробити правильні висновки і використовувати їх з метою прийняття бізнес-рішень щодо підвищення ефективності діяльності. В цьому і полягає аналіз фінансової звітності організації - процес оцінки фінансової звітності компанії.

Метою аналізу фінансової звітності є отримання інформативних параметрів, що дають об'єктивну і найбільш точну картину фінансового стану і фінансових результатів діяльності підприємства. Аналіз буде марним, у випадку викривлення бухгалтерської звітності, відображення в ній недостовірної та неповної інформації, так як це суттєво позначиться на якості

фінансового аналізу і буде підставою для прийняття невірних бізнес-рішень. В такому випадку організація не зможе вирішувати поточні завдання і пристосовуватися до змін, що відбуваються в економіці.

Завданнями аналізу фінансової звітності виступають: визначення фінансового стану підприємства на поточний момент; виявлення змін значень фінансових показників, що відбулися за період, виявлення тенденцій і закономірностей розвитку підприємства за досліджуваний період; визначення факторів зовнішнього і внутрішнього середовища, що впливають на фінансовий стан підприємства (як позитивних, так і негативних); встановлення заходів і важелів впливу на фінанси підприємства з метою досягнення бажаного фінансового результату; об'єктивна діагностика фінансового стану організації, визначення її «слабких місць» і виявлення їх причин; прогноз і аналіз фінансових ризиків.

Таким чином, в роботі розглянуті теоретичні основи бухгалтерської (фінансової) звітності, зміст і завдання аналізу фінансового стану підприємства, вивчена інформаційна база, яка необхідна для аналізу фінансового стану, тобто Бухгалтерський баланс (форма №1) та Звіт про фінансові результати (форма №2). Розглянуто методики проведення та оцінки аналізу фінансового стану.

Основною метою написання роботи було визначення значущості інформаційно-аналітичного забезпечення при прийнятті бізнес-рішень у комерційній організації.

Для досягнення поставленої мети в процесі написання роботи були вивчені необхідні законодавчі та нормативні документи, підручники і навчальні посібники, статті з періодичних друкованих видань, відкриті публікації з різних інтернет-джерел, річна бухгалтерська звітність ПАТ "Сумиобленерго": за 2017-2019рр.

На прикладі ПАТ "Сумиобленерго" проведено аналіз фінансового стану на основі даних бухгалтерської (фінансової) звітності організації за 2017 - 2019 рр.

Незважаючи на наявні проблеми організації, що виражаються в деяких негативних показниках результатів діяльності, можна зробити висновок про загальний позитивному фінансовому стані ПАТ "Сумиобленерго" і висунути твердження:

На основі аналізу складу і структури балансу організації необхідно відзначити, що фінансове становище компанії має позитивні тенденції. Валюта балансу за підсумками 3 останніх років має тенденцію зростання.

Фінансова стійкість ПАТ "Сумиобленерго": за оцінкою показників фінансової стійкості характеризується позитивно.

Організація платоспроможна на дату складання балансу, всі показники ліквідності відповідають нормативним значенням, проте ситуація є нестабільною в прогнозі на найближче майбутнє, в якому підприємство може втратити здатність своєчасно розраховуватися за своїми зобов'язаннями.

Фінансові результати за аналізований період збільшуються.

Таким чином, фінансовий аналіз, проведений з використанням основних форм фінансової звітності досліджуваної компанії, показав, що організація має досить добре фінансове становище. Кількість виявлених негативних показників діяльності можна скоротити за допомогою прийняття необхідних якісних бізнес-рішень щодо усунення виявлених недоліків та підвищення ефективності використання фінансових і матеріальних ресурсів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз : теорія та практика : навч. посіб. / О. Я. Базилінська. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 328 с.
2. Бланк И А. Управление использованием капитала. К.: "НИКАЦентр", 1999.-656 с
3. Бланк И.А. Управление прибылью. -К.: "НИКА-Центр", 2000, - 544 с.
4. Бланк И.А. Управление формированием капитала. -К.: "НИКАЦентр", 2000.-512 с.
5. Бланк І. О. Управління активами на капіталом підприємства / І. А. Бланк. – К. : Ніка-центр, Єльга, 2003. – 448 с.
6. Боди, Зви, Кейн, Алекс, Маркус, Алан. Принципы инвестиций. – 4-е издание: Пер. с англ. – М.: Изд. дом «Вильямс», 2002. – 984 с.
7. Дєєва Н. М. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / Н. М. Дєєва, О. І. Дедіков – К. : ЦУЛ, 2007. – 328 с.
8. Зянько В. В. Фінансовий аналіз і звітність. / Зянько В. В., Єпіфанова І. Ю. – Вінниця : ВНТУ, 2008. – 83 с.
9. Крамаренко Г. О. Фінансовий аналіз: підручник для студентів вузів. / Крамаренко Г. О., Чорна О. Є. – К. : ЦУЛ, 2008. – 392 с
10. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання: Монографія. – К.: КНЕУ, 2001. – 387 с.
11. Литвин Б. М. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. / Б. М. Литвин, М. В. Стельмах. – К.: «Хай-Тек Прес», 2008. – 336 с.
12. Математические методы анализа экономики: Краткий курс / А.В.Монахов и др. – СПб.: ИД Питер, 2001. – 176 с.
13. Мельник В.М. Основи економічного аналізу: Короткий теоретико-методологічний курс. – Навч. посібник. – К.: Кондор. – 2003. – 128 с.
14. Момот Т. В. Конспект лекцій з дисципліни «Фінансовий аналіз» / Т. В. Момот. – Х. : ХНАМГ, 2010. – 183 с.

15. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
16. Пархоменко В. Річна фінансова звітність підприємства // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007.- №. 1. – С. 3-21.
17. Подольська В.О. Фінансовий аналіз: навчальний посібник/ В.О.Подольська, О.В.Яріш. – К.: ЦНЛ, 2007. – 488 с.
18. Ричард Томас. Количественные методы анализа хозяйственной деятельности: Пер. с англ. – М.: Дело и сервис, 1999. – 432 с.
19. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. / Г. В. Савицька. – К. : Знання, 2004. – 654 с.
20. Салила С.Я., Дацій Н.В., Корецька С.О. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 210 с.
21. Сініцин О. О. Фінансовий леверидж в управлінні структурою капіталу / О. О. Сініцин // Ефективна економіка – 2014. – № 9. – С.1-3.
22. Стратегічний аналіз у бізнесі: Навч. посібн. / За ред. К.І.Редченко – Л.: Новий світ, 2003. – 296 с.
23. Фінанси підприємств : підручник / А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк та ін. ; За ред. А. М. Поддєрьогіна. – К. : КНЕУ, 2008. – 552 с.
24. Фінансова звітність ПАТ «Сумиобленерго» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.soe.com.ua/aktsioneram/osnovni-vidomosti/zvitnist>
25. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент : навч. посібник / В. М. Шелудько. – К. : Знання-Прес, 2002. – 535 с.